

Vrijdag 29 maart 2024 om 19.30 uur

Goede Vrijdag - Kruisverering

Zie mijn dienaar

Binnenkomst en intocht in stilte

Openingsgebed

Jes. 52, 13-53, 12

Uit de Profeet Jesaja.

Zie mijn dienaar zal succesvol handelen, hij zal worden verhoogd en verheven en zeer verheerlijkt. Zoals velen over hem ontsteld hebben gestaan, zo misvormd was hij, zo onmenselijk van voorkomen en zijn schoonheid beneden die van mensenkinderen. Zo zal hij vele volkeren slaan met verbazing, koningen zullen hun mond voor hem sluiten, want wat hun niet verteld is aanschouwen zij en wat zij niet hebben gehoord, zien zij in. Wie kon geloven wat wij hebben gehoord en over wie is de arm van de Heer zichtbaar geworden? Hij is geprezen als een alleenstaande loot en als een wortel uit dorre grond; hij had gestalte noch luister, zodat wij naar hem konden zien, geen voorkomen, zodat wij hem zouden kunnen begeren. Veracht en door de mensen verstoten, Man van smarten en door lijden gerijpt; als een die zijn gelaat voor ons heeft verborgen, veracht en door ons niet geteld. Toch waren het onze pijnen, die hij droeg en onze smarten, die hij op zich nam. Wij daarentegen beschouwden hem als een getroffene, als iemand, die door God is geslagen en vernederd. Hij is echter doorboord om onze zonden, mishandeld om onze misdaden, want op hem rust de straf voor ons heil en door zijn striemen is er genezing voor ons. Wij allen dwaalden als een kudde, ieder ging zijn eigen weg; de Heer liet op hem neerkomen de misdaad van ons allen. Men mishandelde hem en hij heeft het aanvaard, hij heeft zijn mond niet geopend. Als het lam dat naar de slachtbank geleid wordt en als het schaap dat voor zijn scheerder verstomt, zo heeft hij zijn mond niet geopend. Door een gewelddadige rechtspraak is hij weggerukt. Wie is er nog, die denkt aan zijn leven? Hij is immers weggenomen uit het land der levenden, om de zonden van mijn volk tot de dood toe geslagen. Men geeft hem een graf bij de misdadigers en bij de rijken een rustplaats, ofschoon hij geen onrecht gepleegd heeft en er geen bedrog is geweest in zijn mond. Het heeft de Heer behaagd hem met slagen te pijnigen. Al brengt hij zichzelf ten

offer, toch zal hij een nageslacht zien, zijn dagen verlengen en de wens van de Heer zal door zijn hand vervuld worden. Om zijn zwoegen zal hij licht zien en worden verzadigd. Door zijn inzicht zal mijn dienaar als rechtvaardige velen rechtvaardigen en hun misdaden zal hij op zich laden. Daarom zal Ik hem deel geven onder de groten, en met machtigen zal hij de buit verdelen, omdat hij zijn ziel prijs gaf aan de dood en onder de zondaars gerekend is. Hij draagt immers de zonden van velen en is voor de zondaars een voorspraak.

Zo spreekt de Heer.

Wij danken God.

♪ **Antwoordpsalm Ps. 31 (door het pastoresteam)**

Refrein: *Vader, in uw handen beveel Ik mijn geest.*

Hebr. 4, 14-16; 5, 7-9

Uit de brief aan de Hebreeënen.

Broeders en zusters, nu wij een verheven hogepriester hebben, een die de hemelen is doorgegaan, Jezus, de Zoon van God, nu moeten wij vasthouden aan onze belijdenis. Want wij hebben een hogepriester, die in staat is mee te voelen met onze zwakheden. Hij werd zelf op allerlei manieren op de proef gesteld, precies zoals wij, afgezien dan van de zonde. Laten wij daarom vrijmoedig naderen tot de troon van Gods genade, en tijdige hulp. In de dagen van zijn sterfelijk leven heeft Hij onder luid geroep en geweene gebeden en smekingen opgedragen aan God, die Hem uit de dood kon redden. Om zijn vroomheid is Hij verhoord: hoewel Hij Gods Zoon was heeft Hij in de school van het lijden gehoorzaamheid geleerd; is Hij voor allen, die Hem gehoorzamen oorzaak geworden van eeuwig heil.

Zo spreekt de Heer.

Wij danken God.

♪ **Via Dolorosa**

T/M: N. Borop en B. Sprague

Down the Via Dolorosa in Jerusalem that day,
the soldiers tried to clear the narrow street;
but the crowd pressed in to see the man
condemned to die on Calvary.

He was bleeding from a beating,
there were stripes upon His back;
and He wore a crown of thorns upon His head;
and He bore with ev'ry step the scorn of those
who cried out for His death.

Down the Via Dolorosa, called "The Way of Suffering,"
like a lamb, came the Messiah, Christ the King;
and He chose to walk that road out of His love for you and me,
down the Via Dolorosa all the way to Calvary.

The blood that would cleanse the souls of all men
made its way through the heart of Jerusalem!
Down the Via Dolorosa, called "The Way of Suffering,"
like a lamb, came the Messiah, Christ the King.

Down the Via Dolorosa, called "The Way of Suffering,"
like a lamb, came the Messiah, Christ the King.
and He chose to walk that road out of His love for you and me,
down the Via Dolorosa all the way to Calvary, to Calvary.

Vers voor het Evangelie (Fil. 2, 8-9)

Christus is voor ons gehoorzaam geworden tot de dood, tot de dood aan een kruis. Daarom heeft God Hem hoog verheven en Hem de Naam verleend, die boven alle namen is.

HET LIJDENSVERHAAL OP GOEDE VRIJDAG (Joh. 18, 1 – 19, 42)

A = allen, C = Pastoor A. van der Helm, P = pastoraal werker
E. Feijen, L = diaken R. van Berkel.

C Het lijdensverhaal van onze Heer Jezus Christus volgens Johannes.

L In die tijd ging Jezus met zijn leerlingen naar buiten, naar de overkant van de beek Kedron. Daar was een boomgaard, die Hij met zijn leerlingen binnenging. Maar ook Judas, die Hem zou overleveren, kende deze plaats, omdat Jezus er dikwijls met zijn leerlingen was samengekomen. Zo kwam Judas daarheen met de afdeling soldaten en met dienaars van de hogepriesters en Farizeeën, voorzien van lantaarns, fakkels en wapens. Jezus, die alles wist wat over Hem ging komen, trad naar voren en zei tot hen:

C "Wie zoekt gij?"

L Zij antwoordden Hem:

A "Jezus, de Nazoreeër."

L Jezus zei hun:

C "Dat ben Ik."

L Ook Judas, zijn verrader, bevond zich bij hen. Nauwelijks had Jezus hun gezegd: Dat ben Ik, of zij weken achteruit en vielen op de grond. Nog eens vroeg Hij hun:

C "Wie zoekt gij?"

L Zij zeiden:

A "Jezus, de Nazoreeër."

L Jezus antwoordde:

C "Ik heb u gezegd, dat Ik het ben. Als gij Mij zoekt, laat deze mensen dan gaan."

L Vervuld moest worden wat Hij gezegd had: Niemand van hen, die Gij Mij gegeven hebt, liet Ik verloren gaan. Maar Simon Petrus had een zwaard bij zich. Hij trok het en verwondde daarmee de knecht van de hogepriester door hem het rechteroor af te slaan. De naam van die knecht was Malchus. Jezus echter sprak tot Petrus:

C "Steek dat zwaard in de schede; zou Ik de beker niet drinken, die mijn Vader Mij gegeven heeft?"

L De afdeling met de bevelhebber en de dienaars van de Joden grepen toen Jezus vast, boeiden Hem en brachten Hem eerst naar Annas. Deze was namelijk de schoonvader van Kájafas, die dat jaar hogepriester was, dezelfde Kájafas, die aan de Joden de raad had gegeven: Het is beter, dat er één mens sterft voor het volk. Simon Petrus en nog een andere leerling volgden Jezus. Die leerling nu, was een bekende van de hogepriester en zo ging hij tegelijk met Jezus het paleis van de hogepriester binnen, terwijl Petrus buiten de poort bleef staan. Die andere leerling, de bekende van de hogepriester, kwam naar buiten, sprak met de portierster en bracht Petrus naar binnen. Het meisje, dat aan de poort stond, vroeg Petrus:

P "Ben je ook niet een van de leerlingen van die man?"

L Hij zei:

P "Welneen."

L Omdat het koud was, hadden de knechten en dienaars een houtskoolvuur aangelegd en stonden zich te warmen. Ook Petrus stond bij hen en warmde zich. De hogepriester ondervroeg Jezus over zijn leerlingen en zijn leer. Jezus antwoordde hem:

C "Ik heb openlijk tot de wereld gesproken. Ik heb altijd onderricht gegeven in een synagoge of in de tempel waar alle Joden bijeenkomen en er is niets wat Ik in het geheim heb gesproken. Waarom ondervraagt gij Mij? Ondervraag de mensen, die gehoord hebben wat Ik hun heb verkondigd. Die weten goed wat Ik heb gezegd."

L Op dit woord gaf een van de dienaars, die naast Hem stond, Jezus een klap in het gezicht en voegde Hem toe:

P "Antwoordt Gij zo de hogepriester?"

L Jezus antwoordde hem:

C "Indien Ik iets verkeerd gezegd heb, verklaar dan wat er verkeerd in was; maar indien het goed was, waarom slaat gij Mij?"

L Daarop zond Annas Hem geboeid naar de hogepriester Kájafas. Simon Petrus stond zich te warmen toen iemand hem vroeg:

P "Ben ook jij niet een van zijn leerlingen?"

L Hij ontkende het en zei:

P "Welneen."

L Maar een van de knechten van de hogepriester, een bloedverwant van de man wie Petrus het oor had afgeslagen zei:

P "Heb ik je niet in de boomgaard bij Hem gezien?"

L Petrus ontkende het opnieuw en meteen begon er een haan te kraaien.

L Toen brachten ze Jezus van het huis van Kájafas naar het pretorium. Het was vroeg in de morgen. Zelf gingen zij het pretorium niet binnen, want ze moesten het paasmaal kunnen eten en mochten zich daarom niet verontreinigen. Daarom kwam Pilatus naar buiten en vroeg hun:

P "Welke beschuldiging brengt gij tegen deze man in?"

L Zij gaven hem ten antwoord:

A "Als dit geen misdadiger was, zouden wij Hem niet aan u hebben overgeleverd."

L Daarop zei Pilatus:

P "Neemt Hem dan zelf en vonnist Hem volgens uw Wet!"

L De Joden antwoordden hem:

A "Wij missen het recht om iemand ter dood te brengen."

L Zo zou Jezus' woord in vervulling gaan, waarmee Hij had aangeduid welke dood Hij zou sterven. Nu ging Pilatus het pretorium binnen, riep Jezus bij zich en zei tot Hem:

P "Zijt Gij de koning der Joden?"

L Jezus antwoordde hem:

C "Zegt gij dit uit uzelf of hebben de anderen u over Mij gesproken?"

L Pilatus gaf ten antwoord:

P "Ben ik soms een Jood? Uw eigen volk en de hogepriesters hebben U aan mij overgeleverd. Wat hebt Gij gedaan?"

L Jezus antwoordde:

C "Mijn koningschap is niet van deze wereld. Zou mijn koningschap van deze wereld zijn, dan zouden mijn dienaars er wel voor gestreden hebben, dat Ik niet aan de Joden werd uitgeleverd. Mijn koningschap is evenwel niet van hier."

L Pilatus hernam:

P "Gij zijt dus toch koning?"

L Jezus antwoordde:

C "Ja, koning ben Ik. Hiertoe ben Ik geboren en hiertoe ben Ik in de wereld gekomen om getuigenis af te leggen van de waarheid. Al wie uit de waarheid is, luistert naar mijn stem."

L Pilatus zei tot Hem:

P "Wat is de waarheid?"

L Na die woorden ging hij weer naar buiten tot de Joden en zei:

P "Ik vind hoegenaamd geen schuld in Hem. Maar er bestaat onder u de gewoonte, dat ik met Pasen iemand vrijlaat. Wilt gij dus, dat ik u de koning der Joden vrijlaat?"

L Toen begonnen ze opnieuw te schreeuwen:

A "Neen, Die niet, maar Barabbas!"

L Barabbas was een rover. Toen liet Pilatus Jezus geselen. De soldaten vlochten een kroon van doorntakken, zetten Hem die op het hoofd en wierpen Hem een purperen mantel om. Ze traden op Hem toe en zeiden:

A "Gegroet, koning der Joden!"

L En zij sloegen Hem in het gezicht.

L Pilatus ging weer naar buiten en zei tot hen:

P "Ziehier, ik breng Hem naar buiten om u te doen weten, dat ik volstrekt geen schuld in Hem vind."

L Jezus kwam dus naar buiten, terwijl Hij nog de doornenkroon en de purperen mantel droeg. Pilatus zei tot hen:

P "Ziehier de mens."

L Maar toen de hogepriesters en hun dienaars Hem zagen, schreeuwden ze:

A "Kruisigen, kruisigen!"

L Pilatus zei hun:

P "Neemt gij Hem dan en kruisigt Hem, want ik vind geen schuld in Hem."

L De Joden antwoordden hem:

A "Wij hebben een Wet en volgens die Wet moet Hij sterven, omdat Hij zich voor Gods Zoon heeft uitgegeven."

L Toen Pilatus dit hoorde, werd hij nog meer bevreesd. Hij ging het pretorium weer binnen en sprak tot Jezus:

P "Waar zijt Gij vandaan?"

L Jezus gaf hem echter geen antwoord. Daarom zei Pilatus:

P "Gij spreekt niet tegen mij? Weet Ge dan niet, dat ik de macht heb om U vrij te spreken, maar ook de macht heb om U te kruisigen?"

L Jezus antwoordde:

C "Ge zoudt volstrekt geen macht over Mij hebben als u die niet van boven gegeven was. Daarom is de zonde van hem, die Mij aan u heeft overgeleverd groter."

L Van dit ogenblik af wilde Pilatus ertoe overgaan Hem vrij te laten. Maar de Joden schreeuwden:

A "Als ge die man vrijlaat, zijt ge geen vriend van de keizer. Wie zich voor koning uitgeeft, komt in verzet tegen de keizer."

L Toen Pilatus hen dit hoorde roepen, liet hij Jezus naar buiten brengen en ging op de rechterstoel zitten, op de plaats, die Litóstrotos heet, in het Hebreeuws Gabbata. Het was de voorbereidingsdag voor Pasen, ongeveer het zesde uur.

L Hij zei tot de Joden:

P "Hier is uw koning."

L Maar zij schreeuwden:

A "Weg, weg met Hem! Kruisig Hem!"

L Pilatus vroeg:

P "Zal ik dan uw koning kruisigen?"

L De hogepriesters antwoordden:

A "Wij hebben geen andere koning dan de keizer!"

L Toen leverde hij Hem aan hen uit om de kruisdood te ondergaan

L En zij namen Hem over. Zelf zijn kruis dragend, trok Jezus de stad uit naar wat de Schedelplaats heet, in het Hebreeuws Golgota. Daar sloegen zij Hem aan het kruis, en met Hem nog twee anderen, aan elke kant een en Jezus in het midden. Pilatus had ook een opschrift laten maken en op het kruis doen aanbrengen. Het luidde: Jezus, de Nazoreeër, de koning van de Joden. Vele Joden lazen dit opschrift, want de plaats waar Jezus gekruisigd werd, lag dicht bij de stad. Het stond er in het Hebreeuws, het Latijn en het Grieks. De hogepriesters van de Joden nu zeiden tot Pilatus:

A "Ge moest er niet op zetten: 'de koning van de Joden', maar: 'Hij heeft gezegd: Ik ben de koning van de Joden'."

L Pilatus antwoordde:

P "Wat ik geschreven heb, heb ik geschreven."

L Toen de soldaten Jezus gekruisigd hadden, namen ze zijn kleren en deelden ze in vieren, voor iedere soldaat een deel. Ze namen ook de lijfrok, die echter zonder naad was, aan één stuk geweven van bovenaf. Daarom zeiden ze tot elkaar:

A "Laten we die niet scheuren, maar er om loten wie hem krijgt."

L Aldus moest de Schrift vervuld worden: Zij verdeelden mijn kleren onder elkaar en dobbelden om mijn gewaad. Terwijl de soldaten hiermee bezig waren, stonden bij Jezus' kruis zijn moeder, de zuster van zijn moeder, Maria, de vrouw van Klopas, en Maria Magdalena. Toen Jezus zijn moeder zag en naast haar de leerling, die Hij liefhad, zei Hij tot zijn moeder:

C "Vrouw, zie daar uw zoon."

L Vervolgens zei Hij tot de leerling:

C "Zie daar uw moeder."

L En van dat ogenblik af nam de leerling haar bij zich in huis. Hierna, wetend dat nu alles was volbracht, zei Jezus, opdat de Schrift vervuld zou worden:

C "Ik heb dorst."

L Er stond daar een kruik vol zure wijn. Ze doopten er een spons in, staken die op een hysopstengel en brachten die aan zijn mond. Toen Jezus van de zure wijn genomen had, zei Hij:

C "Het is volbracht."

L Daarop boog Hij het hoofd en gaf de geest.

Hier knielen allen enige ogenblikken.

Aangezien het voorbereidingsdag was en de Joden niet wilden, dat de lichamen op sabbat aan het kruis bleven – het was bovendien een grote sabbat – vroegen zij aan Pilatus verlof de benen van de gekruisigden te breken en hen weg te nemen. Daarom kwamen de soldaten en sloegen zowel bij de ene als bij andere, die met Hem was gekruisigd, de benen stuk. Toen zij echter bij Jezus kwamen en zagen dat Hij reeds dood was, sloegen zij Hem de benen niet stuk, maar een van de soldaten doorstak zijn zijde met een lans; terstond kwam er bloed en water uit. Die het gezien heeft, getuigt hiervan; zijn getuigenis is waar en hij weet dat hij de waarheid zegt, opdat ook gij zoudt geloven. Dit is gebeurd, opdat de Schrift zou vervuld worden: Van zijn gebeente zal niets worden verbrijzeld, terwijl nog een ander Schriftwoord zegt: Zij zullen opzien naar Hem, die zij hebben doorstoken.

Daarna vroeg Jozef van Arimatéa, die een leerling was van Jezus, maar in het geheim uit vrees voor de Joden, aan Pilatus het lichaam van Jezus te mogen wegnemen. Toen Pilatus dit had toegestaan, ging hij dus heen en nam het lichaam weg. Nikodémus, die Hem vroeger 's nachts bezocht had, kwam ook en bracht een mengsel van mirre en aloë mee, ongeveer honderd pond. Zij namen het lichaam van Jezus en wikkelden het met de welriekende kruiden in zwachtels, zoals bij een Joodse begrafenis gebruikelijk is. Op de plaats waar Hij gekruisigd werd, lag een tuin en in die tuin een nieuw graf waarin nog nooit iemand was neergelegd. Vanwege de

voorbereidingsdag van de Joden en omdat het graf dichtbij was, legden zij Jezus daarin neer.

Stilte

♪ Piëta – Blijf nog even

T: G. Masselink

Blijf nog even, blijf nog even hier,
blijf nog even hier bij mij, zoals Jij altijd, even...

Ook als kind was Jij altijd zelfverzekerd, sterk en vrij
overtuigd van je gelijk;
ingegeven visioen van vrede, liefde, leven.

Blijf nog even, blijf nog even hier,
blijf nog even hier bij mij zoals Jij altijd, even...

Aan het eind van elke dag me vertelde wat je dacht,
wilde weten hoe ik het zag,
want je kende het geheim: Jouw leven, ons gegeven.

Maar waar zijn ze nou die Jij hebt genezen, hebt bevrijd?
En waar zijn ze nou, die Jou zijn gevolgd,
hebben gehoopt op vergeving, eeuwig leven?
Waar zijn ze nou gebleven?

Je hebt geweten: het is goed,
maar vertel me wat ik moet.
Jij bent vermoord, ik bloed!

Blijf nog even,
blijf nog even hier,
blijf nog even hier bij mij zoals Jij altijd...

Blijf nog even hier bij mij,
blijf nog even hier bij mij,
blijf nog even hier bij mij.

Voorbede

Na elke voorbeden wordt door allen gesproken:

Heer onze God, wij bidden U: verhoor ons.

KRUISVERERING

Het kruis wordt vanachter uit de kerk naar binnen gedragen

♪ **Aanschouwt dit kostbaar kruis (Lied GVL 402)**

Aanschouwt dit kostbaar kruis,
Waaraan de Redder heeft gehangen.

Allen; Komt, laten wij aanbidden. 2x

Dit wordt 3x gezongen; achter, midden en vooraan in de kerk

♪ **When I Survey the Wondrous Cross**

T: Isaac Watts, M: Edward Miller

When I survey the wondrous cross
on which the Prince of Glory died,
my richest gain I count but loss,
and pour contempt on all my pride.

Forbid it, Lord, that I should boast,
save in the death of Christ my God!
All the vain things that charm me most,
I sacrifice them to His blood.

See from His head, His hands, His feet,
sorrow and love flow mingled down!
Did e'er such love and sorrow meet,
or thorns compose so rich a crown?

His dying crimson, like a robe,
spreads o'er His body on the tree;
Then I am dead to all the globe,
and all the globe is dead to me.

Were the whole realm of nature mine,
that were a present far too small;
Love so amazing, so divine,
demands my soul, my life, my all.

Bloemenhulde

U bent uitgenodigd om naar voren te komen om bloemen bij het kruis te leggen. Ondertussen wordt gezongen:

♪ Ik ga eenzaam straten door

T: J.L. Bell, Graham Maule, M: J.L. Bell

Ik ga eenzaam straten door en ik rust bij de armsten daar,
kom bij volk dat vergeten werd – maar jij sluit me buiten.

Respons: Spreek, Heer, misdeden wij iets? Waarom vinden wij
U nooit bij ons?

Ik ben aan je raam gegaan, ik zocht jou, klopte bij je aan -
maar jij vroeg wie je storen kwam, hield jouw deur gesloten.

Respons

Ik gaf wat je nodig had: al mijn spijkers en eikenhout,
alles waar je een kerk mee bouwt – maar jij richt een kruis op.

Respons

Ik zorg dat de blinde ziet. Geef je licht in je ogen terug -
maar jij knijpt stijf je ogen dicht, kijkt nooit in de mijne.

Respons

♪ Ecce quomodo moritur

T/M: Jacob Handl / Jacobus Gallus

Ecce quomodo moritur justus
et nemo percipit corde.

*Zie hoe de rechtvaardige
sterft, en niemand neemt het
ter harte.*

Viri justi tolluntur
et nemo considerat.

*Rechtvaardigen worden
weggerukt en niemand wijdt
er aandacht aan.*

A facie iniquitatis sublatus
est justus

*Voor 't aangezicht van het
kwaad is de rechtvaardige
weggenomen.*

et erit in pace memoria ejus.

*En in vrede zal zijn
nagedachtenis zijn.*

In pace factus est locus ejus
et in Sion habitatio ejus.

*In vrede is zijn rustplaats,
en in Sion is zijn verblijf.*

Et erit in pace memoria ejus.

*En in vrede zal zijn
nagedachtenis zijn.*

Slotgebed

Slotlezing Johannes 19, 38-42

Jozef van Arimatéa die een leerling was van Jezus, maar in het geheim uit vrees voor de Joden, vroeg daarna aan Pilatus het lichaam van Jezus te mogen wegnemen. Toen Pilatus dit had toegestaan, ging hij dus heen en nam het lichaam weg. Nikodémus, die Hem vroeger 's nachts bezocht had, kwam ook en bracht een mengsel mee van mirre en aloë, ongeveer honderd pond. Zij namen het lichaam van Jezus en wikkelden het met de welriekende kruiden in zwachtels, zoals bij een Joods begrafenis gebruikelijk is. Op de plaats waar Hij gekruisigd werd lag een tuin en in die tuin een nieuw graf waarin nog nooit iemand was neergelegd. Vanwege de voorbereidingsdag van de Joden en omdat het graf dichtbij was legden zij Jezus daarin neer.

**WE VERLATEN IN STILTE DE KERK
Opdat de stilte in de kerk èn in de sacristie
ook na de viering bewaard blijft.**